

بوستان زندگی

روشی نو در بیان احکام برای جوانان

مسیح غفاری سازوی

نشر شوق

غفاری ساروی، حسین، ۱۳۴۳-

بوستان زندگی: روشی نو در بیان احکام برای جوانان/ حسین غفاری ساروی-

ساری: شوق، ۱۳۹۰

ص. ۲۵۶

ISBN: 978-964-2801-03-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتاب نامه به صورت زیرنویس

۱. فقه جعفری - رساله عملیه - ادبیات نوجوانان . ۲. فقه جعفری - پرسش ها و پاسخ ها - ادبیات نوجوانان. الف. عنوان

۲۹۷ / ۳۴۲۲

۹ ب ۷ / ۹ / ۱۸۳۲ BP

۱۳۹۰

این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

شناسنامه کتاب

نام کتاب بوستان زندگی

مؤلف حسین غفاری ساروی

نوبت چاپ اول - ۱۳۹۰

تیراژ ۳۰۰۰ نسخه

قیمت ۳۵۰۰۰ ریال

چاپ عترة

شابک ۹-۰۳-۱-۲۸۰-۹۶۴-۹۷۸

ISBN 978-964-2801-03-9

نشر شوق ۰۹۱۱۱۵۳۲۸۶۷

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

Email: shogh_sari@yahoo.com

مُتَقَدِّمَةٌ

﴿يُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾^(۱)

- «(پیامبر) گواراها را بر ایشان حلال، و پلیدها را بر ایشان حرام می‌نماید».

از نعمت‌های بزرگ الهی بعثت پیامبران و فرو فرستادن کتاب‌های آسمانی همراه با دستورات و برنامه‌های سعادت بخش زندگانی برای بشر می‌باشد، نعمتی که در قرآن کریم به عنوان «مَنْت» الهی از آن یاد شده است.^(۲)

پیامبر ﷺ و ائمه اطهار علیهم‌السلام که مبلّغین و بیان کنندگان آن برنامه بودند، با تلاشی کوشا، وزبانی رسا، در دورانی جان فرسا، مردم را با برنامه‌های سعادت بخش الهی آشنا نمودند. تا این که در عصر غیبت نوبت به شاگردان مکتب اهل بیت، و علما و فقه‌های گرامی رسید. این دوران که تاکنون بیش از هزار سال از آن می‌گذرد، پر از صفحاتی زرّین و آثاری وزین است. شهادت‌ها و جان بازی‌های آنان در راه فهم و نشر احکام الهی و اوراق تاریخ را لاله‌گون کرده، عالمان شیعه را در برابر صاحبان شریعت رو سفید نموده است. تا این که امروز ما میراث

(۱) اعراف / ۱۵۷.

(۲) آل عمران / ۱۶۴.

دار زحمات طاقت فرسای آنان گشته ایم. اما آیا می توانیم وظیفه خویش را به خوبی به انجام برسانیم؟

امروزه یکی از مسایل مهم عالم دیانت، انتقال احکام الهی به نسل جوان ونوجوان، وایجاد میل ورغبت در آنان برای انجام فرامین الهی می باشد.

برخی از فضلا اقدام به تألیف کتاب هایی در این زمینه تحت عنوان «احکام جوانان ونوجوانان» مطابق با فتوای برخی از مراجع عظام نموده اند، ولی اگر در آن دقت وتأمل شود، همان رساله توضیح المسایل است که تلخیص شده، یا به صورت دسته بندی ونمودار- بدون هیچ تفاوتی- تمایش داده شده است.

تدریس و بیان احکام برای جوانان ونوجوانان از سطح راهنمایی گرفته تا دانشگاه، در طول مدت بیست سال این فایده را برای حقیر داشت که حلقه گم شده، در میان این سلسله راجستجو کنم وآن را در میان روایات معصومین علیهم السلام بیابم.

توضیح این که:

۱- از آنجا که رساله های توضیح المسایل موجود مربوط به زمان مرجعیت مرحوم آیه الله بروجردی می باشد، لذا احکام مورد نیاز آن روزگار در آن آمده، وبسیاری از مسایلی که شاید در آن عصر برای عموم مردم حل بود یا مطرح نبود، نیامده است. ولی امروزه با نگاه به

وضعیت اجتماعی عصر حاضر، که تقریباً نیم قرن از آن روزگار می‌گذرد، مسایل بسیار مهمی در زمینه اقتصاد، سیاست، فرهنگ، و اخلاق وجود دارد که احکامش نیز معلوم است، ولی در رساله‌ها نامی از آن نیست، یا با اشاره از آن گذشته‌اند^(۱).

۲- رساله‌های موجود مناسب افرادی است که تعبدی صد در صد به احکام خداوند دارند، و هرگونه دستورات الهی را بدون چون و چرا، حتی گاهی توأم با احتیاطی بیش از آنچه در فتوا آمده انجام می‌دهند، لذا به صورت کتابی همچون کتاب‌های حقوقی و قانونی است.

اما جوانان که معمولاً مشکل انگیزه‌یی دارند، و به آن درجه از تعبد نرسیده‌اند، با این چنین کتابی بیگانه‌اند. اگر چه تلخیص گردد، یا به صورت نمودار عرضه شود. خصوصاً جوانان تحصیل کرده امروزی که می‌خواهند هر کاری را اول بفهمند بعد عمل کنند.

لذا اگر به میان آنان بروید و مسأله‌ی شرعی را مطرح کنید، می‌پرسند: چرا؟ اگر آن چرا را به خوبی پاسخ دهید به راحتی آن مسأله را از شما می‌پذیرند، و از صمیم قلب به آن پای بند می‌گردند. نمونه‌های فراوانی از این مورد برای حقیر اتفاق افتاده است که فرصت

(۱) هر چند پس از انقلاب اسلامی ایران برخی از آنها به صورت پرسش و پاسخ (استفتائات) ارایه شده که قابل تقدیر و استفاده است.

بیان آنها نیست^(۱).

۳- بیان احکام به صورت حقوقی وقانونی منجر به این گردیده که معمولاً جوانان احکام الهی را به عنوان یک عنصر محدود کننده، و خط قرمزی که بسیاری از آزادی ها را سلب می کند تلقی نموده اند غافل از این که فرامین الهی همچون دستورات یک پزشک دلسوز، فقط محدود کننده نیست، بلکه جهت حفظ بهداشت و سلامتی و مداوای

(۱) به عنوان نمونه: ساعت نیم بامداد چهارشنبه ۸۰/۶/۲۱ در خیابانی از خیابانهای ساری منتظر تا کسی بودم، دو جوان دانشجوی به ظاهر غیر مذهبی با اتومبیل شخصی شان مرا سوار کرده شروع به صحبت نمودند. از جمله یکی شان گفت: چرا ما فارسی زبانها، نماز را به عربی بخوانیم؟! من با زبان فارسی با خدا گفتگو می کنم، و حتی چند دقیقه در برابرش به سجده می افتم، او هم خیلی از مشکلاتم را حل کرده است.

گفتم: شما هر وقت بخواید، با هر زبانی می توانید با خدا گفتگو کنید. در نماز هم با هر زبانی می توانید با او سخن بگویید. اما فقط واجبات نماز را باید به عربی بخوانید، زیرا نماز سرود دینی ماست، و برای همه اهل دین باید به یک زبان باشد. همانند سرود ملی یک کشور که صاحبان تمامی زبان ها باید به یک زبان آن را بخوانند.

آن دو جوان از این پاسخ شادمان شده، سؤالات دیگری را نیز مطرح کردند، که تا یک ساعت در خیابان های شهر چرخیدیم و صحبت کردیم در پایان با گرفتن آدرس و شماره تلفن خواستند دست مرا ببوسند که نگذاشتم.

دردهای روحانی و جسمانی او می باشد، که رسول خدا ﷺ فرمود: «يَا عِبَادَ اللَّهِ، أَنْتُمْ كَالْمَرْضَى وَاللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ كَالطَّبِيبِ، فَصَلِّحِ الْمَرْضَى قِيمًا يَعْلَمَهُ الطَّبِيبُ وَيَدَّبَّرُهُ، لَا فِي مَا يَشْتَهِيهِ الْمَرِيضُ وَيَقْتَرِحُهُ. أَلَا فَسَلِّمُوا لِلَّهِ أَمْرَهُ تَكُونُوا مِنَ الْفَائِزِينَ» (۱).

- «ای بندگان خدا، شما همچون بیماران، و خداوند رب العالمین همچون پزشک می باشد. پس مصلحت بیماران در دانش و تدبیر پزشک است، نه در اشتها و خواست بیمار. پس تسلیم فرامین الهی شوید تا از رستگاران گردید».

بنابراین یک کتاب فقهی در واقع یک کتاب بهداشتی جهت تضمین حیات بشر است، که قرآن کریم می فرماید: «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» (۲).

- «به خدا و رسول که شما را به حیات و زندگانی فرا می خوانند، پاسخ مثبت دهید».

خلاصه این که فرامین الهی حکیمانه است نه صرفاً حاکمانه.

۴- یکی از ریشه های چنین پنداری این است که در کتب فقهی آثار و فواید و فلسفه احکام ذکر نگردیده، فقط به ذکر محدوده خود حکم بسنده گردیده است. و مدرسین احکام نیز معمولاً به همین سبک

(۱) بحار الأنوار ج ۷، ص ۱۰۴، وج ۸۴، ص ۶۱.

(۲) انفال / ۲۴.

تدریس می‌کنند.

خوشبختانه هم آیات قرآن و هم روایات، احکام را همراه با فلسفه احکام و آثار و فوایدش بیان کرده‌اند، که از شیرینی و جذابیت خاصی برخوردار است. اگر به فقه‌های عصر اول دوران غیبت نظر کنیم می‌بینیم شیوه آنان در بیان احکام، نقل روایت بود، و متن روایات یا آیات، متون فقهی آنها را تشکیل می‌داد. اما کم‌کم از آیات و روایات کاسته شده فقط متن فتوا ذکر گردیده است.

۵- مهمترین نقص در شیوه معمول نقل احکام، خارج شدن روح از پیکر فرامین الهی است. تصور عموم این است که: خدایی بر تختی نشسته فرمان‌هایی صادر کرده، اگر کسی تخلف کند مأمورانش او را به جهنم و آتش و غل و زنجیر می‌کشند، و اگر اطاعت کند مزد و پاداش می‌گیرد. خلق الله هم از ترس نیفتادن در جهنم فرامینش را می‌برند، که معمولاً همراه با نارضایتی نیز می‌باشد.

اگر چه این شیوه تفکر بیشتر به شناخت غلط از ذات اقدس الهی و نبوت عامه بر می‌گردد، ولی سبک بیان احکام نیز بر این مشکل می‌افزاید. چرا که ما روح احکام را از جسدش جدا کردیم، پیکرش را در رساله‌ها آورده ایم و روح را در کتاب‌هایی همچون اسرار الصلاة، اسرار حج، آثار روزه، و...

کتاب حاضر هدفش جبران این کمبودها، و بیان احکام به روش

و سبکی نو می باشد. اگر چه مایه اش را از کتاب وسنت گرفته است، عنوان این کتاب «بوستان زندگی» است که با یک تابلوی ورودی آغاز شده، دارای هفت قطعه می باشد، و در خاتمه با یک تابلوی پایانی آشنایی با «بوستان زندگی» پایان می پذیرد.

این مجموعه در دو نوبت برای جوانان و نوجوانان عزیز تدریس شده تا حد مقدور کاستی هایش ترمیم گردیده است.

امید است این اقدام آغاز سنت حسنه یی باشد تا بتوانیم احکام مترقی اسلام را که به حق پاسخگوی تمامی نیازهای فکری و عملی بشر، خصوصاً جوانان عزیز، و صاحبان فطرت سلیم می باشد را تبیین و آفتابی نماییم، تا خفاشان شب عرصه حضوری برای خویش نبینند.

حوزه علمیه قم

حسین غفاری ساروی

۳/۷/۱۳۸۰ ه.ش

۱۰ رجب/۱۴۲۲ ه.ق